

Latvijas makroekonomikas apskats

2010.gada augusts

Aktualitātes

- Saskaņā ar CSP ātro novērtējumu, šā gada otrajā ceturksnī, salīdzinot ar 2009.gada attiecīgo periodu, IKP krities par 3.0%, bet salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni audzis 0.1% apmērā
- Šogad pirmajos septiņos mēnešos valsts budžeta deficīts sasniedzis ~2% no IKP jeb 238 miljonus latu. Ir iespēja šo gadu noslēgt arī ar mazāku budžeta deficītu. Tomēr vēlēšanu tuvums un gaidāmais tēriņu pieaugums gada beigās būs lielākie šķēršļi zemākam deficītam
- Latvijas maksājumu bilances kārtējo maksājumu konta pārpalikums šā gada pirmajā pusē bija 472.2 milj. latu, kas ir par 48.7 milj. latu mazāk nekā pērn šajā paša laika periodā
- 2.ceturksnī viesnīcās un citās tūristu mītnēs apkalpoto ceļotāju skaits sasniedzis 320 tūkstošus, kas gada laikā audzis par 8.3%
- 2010.gada pirmajā pusgadā kravu apgrozība ostās bija 30.9 milj. t kravu, kas ir par 4.3% mazāk nekā pērnā gada pirmajā pusgadā, bet par 4% vairāk nekā 2009.gada otrajā pusgadā
- Pieaug pasažieru apgrozība lidostā "Rīga". 2010.gada pirmajā pusgadā lidostā iebrauca un izbrauca 2.1 milj. pasažieru, kas ir par 15.1% vairāk nekā 2009.gada pirmajā pusgadā. Savukārt Rīgas pasažieru ostā šajā laika periodā iebrauca un izbrauca 323.4 tūkstoši pasažieru, kas ir par 11% vairāk nekā 2009. gada pirmajā pusgadā
- Darba meklētāju skaits otrajā ceturksnī ir sasniedzis 19.4%, kas ir par vienu procentpunktu zemāks kā šā gada pirmajā ceturksnī uzrādīto

Dainis Gašpuitis
Makroekonomikas
eksperts

Tālrunis: 67779994
dainis.gaspuitis@seb.lv

Edmunds Rudzītis
Sociālekonomikas
eksperts

Tālrunis: 67215933
edmunds.rudzitis@seb.lv

A/S SEB banka
Meistaru iela 1, Valdlauči
Ķekavas pagasts
Ķekavas novads
LV 1076
<http://www.seb.lv>

Latvijas makroekonomiskie rādītāji un prognozes

	2007	2008	2009	2010	Periods	2010P
IKP izmaiņas (%)	10.0	-4.2	-18.0	-4.5*	I-VI	-1.7
IKP faktiskajās cenās (milj. Ls)	14780	16190	13080	2853	I-III	12550
Inflācija (gada vidējā, %)	10.1	15.4	3.5	-1.6	VII	-1.0
Valsts konsolidētā kopbudžeta fiskālais deficīts, pārpalikums, ESA 95 (% pret IKP)	-0.4	-4.1	-9.0	-	-	-8.0
Maksājumu bilances kārtējo maksājumu konta saldo pret IKP (%)	-22.5	-12.6	9.4	9.2	I-III	7.0
Periodā saņemtās tiešās ārvalstu investīcijas (milj. Ls)	1193	607	36	-59	VI	50
Uzkrātās tiešās ārvalstu investīcijas (milj. Ls)	5247	5711	5734	5785	I-III	5900
Ārējās tirdzniecības bilance pret IKP (%)	-25.3	-19.0	-8.0	-7.3	I-III	-5.0
Valdības ārējais parāds (milj. Ls)	635	1260	3253	3857	VII	4300
Apstrādes rūpniecības produkcijas izlaide (%)	-1.0	-8.3	-17.7	8.7	I-VI	6.5
Mazumtirdzniecības apgrozījums (%)	18.8	-8.2	-28.0	-7.7	I-VII	-5.0
Oficiāli reģistrētais bezdarba līmenis (% per.b.)	4.9	7.0	16.0	15.0	VIII	14.5
Oficiālais darba meklētāju īpatsvars (% per.b.)	5.3	9.9	19.7	19.4	IV-VI	17.5
Vidējās bruto darba algas izmaiņas (%)	32.0	20.4	-3.9	-6.3	IV-VI	-4.5
Reālās darba algas izmaiņas (%)	19.9	6.2	-5.6	-9.1	IV-VI	-7.0
Standard & Poor's kredītreitings	BBB+	BBB-	BB	BB	-	-

* Provizoriskie dati. LR Centrālās statistikas pārvaldes, Latvijas Bankas dati, SEB bankas prognozes.

Izaugsme saglabājas

CSP veiktais ātrais novērtējums liecina, ka otrajā ceturksnī IKP gada laikā ir samazinājies par 3%. Uzlabojumi ir manāmi vairākos sektoros, kas galvenokārt ir eksporta virzīti. Stablu kāpumu šogad turpina uzrādīt rūpniecības nozare. Taču tas pagaidām vēl nedod būtiskāko, tā vilkme ir nepietiekama, lai ievilkto ekonomiku kopumā. Joprojām vāji rādītāji ir pakalpojuma nozarēs, ko ietekmē vājā pirkjspēja. Lielākais kritums saglabājas būvniecībā.

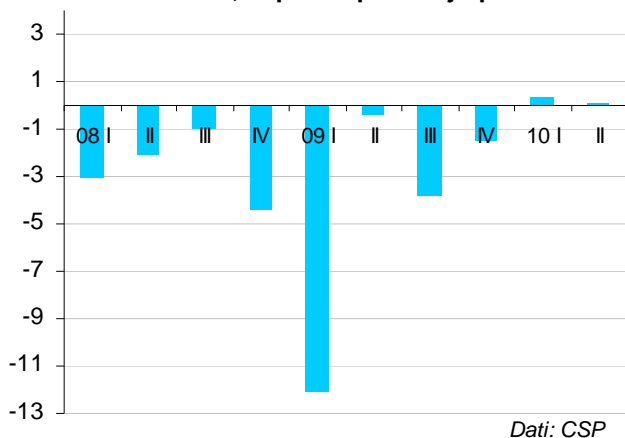
Otrajā ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējo periodu, ekonomika lēnākā tempā kā prognozēts, bet turpinājusi pieaugt. Sezonāli neizlīdzinātie dati uzrāda kāpumu 13.4% apmērā, taču veicot sezonāli izlīdzināšanu, kāpums tiek vērtēts vien 0.1% apmērā. Pieejamie dati norāda, ka pret iepriekšējo periodu kāpumu spēj uzrādīt gan rūpniecība, gan

mazumtirdzniecība. Pozitīvus pavērsienus un par šo tendenču nostiprināšanos signalizē arī citas nozares. Tādēļ nav izslēgta arī datu pārskatīšana. Faktorus, kas to ir ietekmējis, varēs izvērtēt iegūstot precīzētus datus. Tāpat jāreķinās, ka tā ekonomiskās aktivitātes pieauguma daļa, kas ir manāma, bet atrodas ēnā, statistikā neuzrādās.

Otrais ceturksnis ir iezīmējis pozitīvo tendenču turpinājumu. Tomēr nepārliecinošais veikums liek saglabāt piesardzīgo vērtējumu turpmākajiem periodiem. To lielā mērā turpinās noteikt ārējie faktori, tas, kā tiks vadīta parādu krīze eirozonā, kāda būs pasaules ekonomikas izaugsme un cik veiksmīgi Latvija turpinās eksporta ekspansiju. Jāpiezīmē, ka pēdējā laikā optimisms saistībā lielvaru ekonomiku perspektīvām ir nedaudz pieplacis un ir visai liela nenoteiktība nākotnes vērtējumos. Taču Latvijas

ekonomikai ir pamats turpināt virzīties izaugsmes virzienā.

IKP izmaiņas pa ceturkšņiem, sezonāli izlīdzināti, % pret iepriekšējo periodu

Izaugsme saglabāsies nevienmērīga, tādēļ aktivitātes izlīdzināšana būs ļoti nozīmīga, lai neveidotos jauna nesabalansētība un risinātos nodarbinātības jautājums. Lielākā aktivitāte būs vērojama uz

Būvniecībā joprojām dziļa lejupslīde

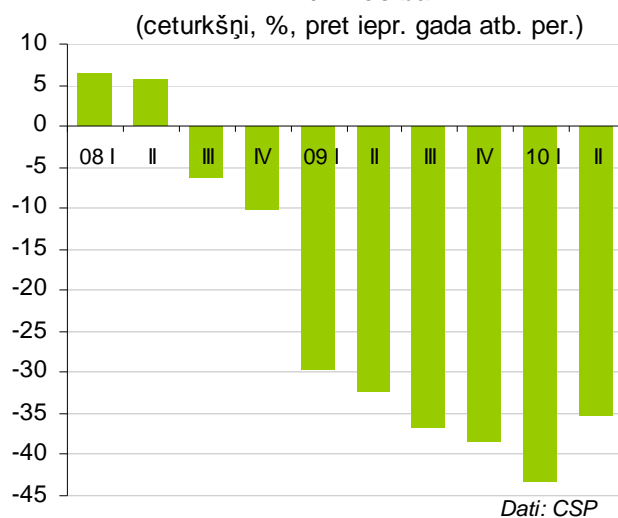
Būvniecības nozares apjomos joprojām saglabājas ievērojama lejupslīde. Tās kritums 2.ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni, sasniedzis 35.3%. Ēku būvniecības apjoms sarucis par 36.7%, bet inženierbūvju par 34.5%.

Savukārt, salīdzinot 2.ceturksni ar 2010.gada 1.ceturksni, būvniecības produkcijas apjoms samazinājies par 19.5%. Ēku būvniecības apjoms krities par 26.7%, bet inženierbūvju palielinājies par 7.7%. Krituma apjoms salīdzinājumā ar pirmo ceturksni uz leju pavilka arī kopējos IKP datus.

Apstiprinās prognozes, ka aktivitāte sākotnēji atsāksies inženierbūvju celtniecībā. Tie atspoguļo pirmos ekonomiskās aktivitātes pieauguma rezultātus un to, ka valsts un pašvaldības turpina apgūt Eiropas līdzfinansējumu.

eksportu virzītājās nozarēs, bet apstākļi iekšējā tirgū saglabāsies saspringti. Uz rudens pusi situācija būtiski neuzlabosies, lai arī kritums mazināsies. Plusi gada izteiksmē, visticamāk, trešajā ceturksnī vēl nebūs, tomēr tos sagaidīsim gada pēdējā ceturksnī. Lai arī var teikt, ka zemākais punkts ir aiz muguras un pozitīvās ziņas no ekonomikas turpinās pienākt, sabiedrība to izjutīs ne tik drīz. Lielāka noteiktība iezīmēsies ne ātrāk kā pēc gada, kad iezīmēsies skaidrība ap budžetu, nodokļiem, atsāksies atalgojuma pieaugums un būs lielāka noteiktība par apstākļiem darba tirgū. Lielākais izaicinājums ir nodrošināt ilgtermiņa izaugsmi, jo pat neliela, bet nevienmērīga izaugsme draud ar stagnāciju darba tirgū un emigrācijas saglabāšanos.

Būvniecība

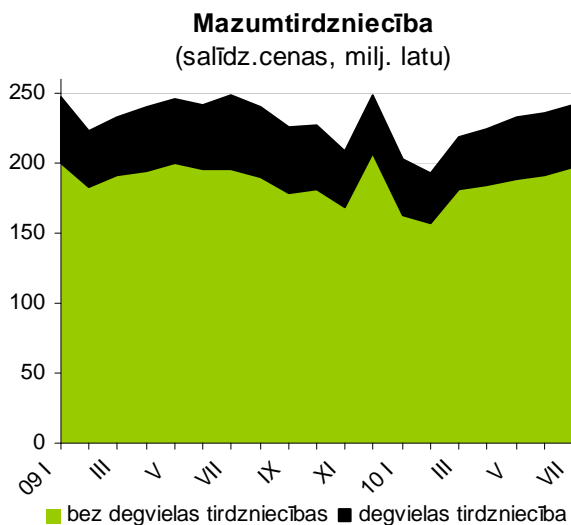
Šā gada rezultāti nozarē saglabāsies ar mīnusa zīmi, kaut salīdzinājumā ar iepriekšējiem periodiem pieaugums varētu noturēties inženierbūvju celtniecībā. Tā pamatā ir Eiropas fondu sniegtās iespējas, valsts un pašvaldību, kā arī rūpniecības nozares pasūtījumi. Ēku būvniecības apjomi saglabāsies salīdzinoši zemi. Dati var uzrādīt krāsas

pārmaiņas, ko ietekmēs zemā bāze un atsevišķi projekti. Lielāko aktivitāti nozarē turpinās uzturēt

valsts un pašvaldību pasūtījumi. Nozare būs viena no pēdējām, kas izies no lejupslīdes un atsāks izaugsmi.

Patēriņš stabilizējas

Jūlijā mazumtirdzniecības uzņēmumu kopējais apgrozījums samazinājies par 0.5%, bet gada griezumā mīnusi turpina rukt. Tā jūlijā, salīdzinot ar 2009.gada jūliju, mazumtirdzniecības apgrozījums bija vien par 2% mazāks. Lielāko apjoma samazinājumu veidoja nepārtikas preces (-2.2%), bet pārtikas preču apgrozījums samazinājās par 1.8%.

Pēdējo mēnešu dati uzrāda tendenci, ka patēriņš pakāpeniski atdzīvojas un situācija mazumtirdzniecībā patlaban nav tā sliktākā salīdzinājumā ar vairākām citām tautsaimniecības nozarēm. Tomēr situācija dažādos segmentos atšķiras. Piemēram, tirdzniecībā atspoguļojas sasalts būvniecības nozarē, jo kritumu par 2.8% uzrāda

būvmateriālu un santehnikas tirdzniecība. Savukārt vairāki sektori jau uzrāda ievērojamu kāpumu. Tā mēbeļu, apgaismes ierīču un cita veida mājsaimniecības piederumu mazumtirdzniecības apjomi ir cēlušies par 13.7%, bet mazumtirdzniecība nespecializētajos veikalos, kur pārsvarā ir nepārtika par 8.8%.

Lai arī patlaban mazumtirdzniecība uzrāda kritumu, tas veidojies degvielas patēriņa krituma ietekmē. Jūlijā negaidīti strauju kritumu par 12.6% uzrādīja auto degvielas tirdzniecība. Izņemot auto degvielas patēriņu, jūlijā mazumtirdzniecības apjomi gada laikā ir kāpuši par 0.7%. Patēriņš ir aktivizējies un uzrāda pieaugumu pat neskatoties uz augsto bezdarbu un samazinātajiem ienākumiem. Pēdējo divu ceturkšņu indikācijas par ekonomikas aktivizēšanos, kas vēl neuzrādās citos rādītājos, parādās patēriņā. Jāpiezīmē, ka vispārējais fons ir kļuvis noteiktāks, nosacījumi skaidrāki, kā arī situācijas stabilizējas, kā ietekmē ir mazinājusies piesardzība un daudzi atsākuši brīvāk tērēt pieejamos līdzekļus. Saglabājoties pašreizējām tendencēm ekonomikā, patēriņš drīzumā jau uzrādīs arī niecīgu pieaugumu. Labi mazumtirdzniecības rādītāji ir gaidāmi augustā. Tomēr uz gada beigām siltumenerģiju rēķini, budžeta konsolidācijas pasākumi un noskaņojuma rudenīgums ieviesīs savas, vēl grūti prognozējamās, korekcijas patēriņa attīstībā.

Apstrādes rūpniecība uz viļņa

Jūnijā, salīdzinot ar maiju, apstrādes rūpniecības apgrozījums pieauga par 1.6%. Neierasti, bet pieaugums notika uz vietējā tirgus rēķina (+3.7%). Eksportā bija vērojams samazinājums (-0.6%). Tas gan neliecina par apstākļu pasliktināšanos eksporta tirgos, tomēr norāda, ka izaugsme nebūs vienmērīga un sagaidāmas svārstības. Jau vairākus mēnešus ir indikācijas par pasaules apstrādes rūpniecības pieauguma tempu pierimšanu. Tas vērojams arī pasaules lielākajā rūpnīcā (Ķīnā), kas, lai palielinātu resursu izmantošanas efektivitāti, ir nolēmusi slēgt

energo neefektīvās rūpnīcas pat neskatoties uz to, ka šāds solis bremsēs izaugsmi.

Kopumā otrajā ceturksnī apgrozījums, salīdzinājumā ar pirmo, ir cēlies par 7.2%. To galvenokārt virza eksports (+12.3%). Apgrozījums pieaudzis arī vietējā tirgū (+2.7%).

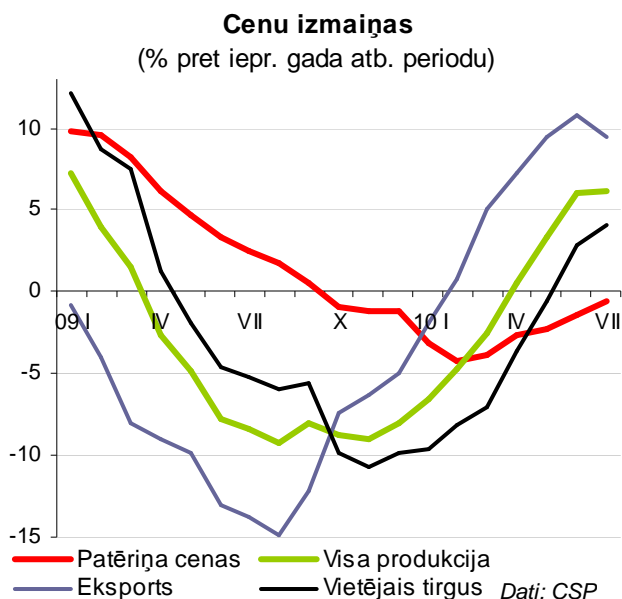
Gada griezumā jūnijā apstrādes rūpniecības apgrozījums pieaudzis par 10.1%, ko veido pieaugums eksportā par 28.7%, bet vietējā tirgū tas krities par 2.5%.

cenu kāpums būs, tomēr to apjomu grūti prognozēt pirms ir skaidrība par reālo situāciju pasaules krājumos. Jo lielāka būs ažiotaža, jo krasāks kāpums gaidāms. Tāpat jāatceras, ka neskatoties uz krīzi,

Āzijas reģions turpina izaugsmi, to iedzīvotāju skaits turpina mīlēt un nes līdzī arī pieaugoši neizsīkstošu pieprasījumu pēc pārtikas.

Ražotāju cenas turpina augšupeju

Ražotāju cenas jūlijā, salīdzinājumā ar jūniju, nemainījās, piebremzējot septiņu mēnešu kāpumu pēc kārtas.

Savukārt gada izteiksmē ražotāju cenu pieaugumu rūpniecībā var vērot jau ceturto mēnesi pēc kārtas – šā gada jūlijā ražotāju cenas palielinājušas par 6.2%

Kritušies mājsaimniecību patēriņa izdevumi

Ekonomiskā lejupslīde atspoguļojas arī mājsaimniecību patēriņa izdevumu samazinājumā, kas 2009.gadā procentuāli ir gandrīz līdzvērtīgs IKP kritumam. Mājsaimniecību patēriņa izdevumu apjomu samazinājumu primāri ietekmēja ienākumu kritums, lai gan pērn pesimisma iespaidā tēriņus atlika arī tie iedzīvotāji, kuriem ienākumi tik strauji kritušies nebija. Mājsaimniecību budžetu apsekojuma rezultāti liecina, ka pērn vairums Latvijas mājsaimniecību pārskatījušas savas izdevumu pozīcijas, samazinot izdevumus gan uz pirmās nepieciešamības precēm, gan arī citām precēm un pakalpojumiem. Būtiski samazināti ilglietošanas preču, tajā skaitā, ar mājokli saistīto preču izdevumi, apģērbiem un apaviem tērētās naudas summas. To

salīdzinājumā ar 2009.gada jūliju. Mēneša laikā par 0.4% pieauga vietējā tirgū realizētajai produkcijai, bet eksportētās produkcijas cenas kritās par 0.7%.

Gada laikā eksportētai produkcijai cenas augušas par 9.5%. Pieaugums ir nedaudz mazinājies salīdzinājumā ar jūnijā uzrādīto 10.8% kāpumu. Pēc vairāk nekā gadu ilguša krituma arī vietējā tirgū realizētai produkcijai jūnijā tika fiksēts ražotājū cenu pieaugums gada laikā par 2.9%, bet jūlijā tas sasniedza jau pieaugumu 4.1% apmērā.

Ražotāju cenu kāpums turpinās spiedienu uz inflāciju, kas pakāpeniski sāks atspoguļoties arī patēriņa cenās. Jau rudenī gada deflāciju jau varētu nomainīt inflācija. Pieaugošās nenoteiktības par eirozonas un globālās ekonomikas pieauguma noturību ietekmē, pasaules resursu un izejvielu tirgos ražotāju cenu gada pieauguma tempi eksportētajai produkcijai drīzumā varētu stabilizēties vai pat mazināties. Savukārt vietējā tirgū ražotāju cenas bremzēs vājais iekšzemes pieprasījums.

ietekmēja gan tas, ka mājsaimniecības pirka mazāk apavus un apģērbus, gan arī cenu kritums šajās preču grupās. Tāpat iedzīvotāji mazāk sākuši apmeklēt ēdināšanas pakalpojumu iestādes, kā arī mazāk naudas atlicinājuši atpūtai un izklaidei.

Patēriņa izdevumu struktūrā var redzēt pārtikas izdevumu īpatsvara palielināšanos no 25.6% 2008. gadā līdz 26.7% pērn. Būtiski pieaudzis par mājokli tērēto mājsaimniecību izdevumu īpatsvars no 11.9% līdz 15.5%. Kopējais mājsaimniecību izdevumu samazinājums un pirmās nepieciešamības preču un pakalpojumu (pārtika, mājoklis, transports) īpatsvara pieaugums klasiski raksturo vispārējo dzīves līmeņa krišanos. Jāatzīmē, ka Latvijā vērojama ekonomiskā lejupslīde vairāk ietekmējusi tieši ekonomiski aktīvos

iedzīvotājus, kuri darba vietu zaudēšanas vai darba algas samazinājumu rezultātā bija spiesti procentuāli daudz būtiskāk samazināt savus izdevumus nekā ekonomiski neaktīvie iedzīvotāji, piemēram, pensionāri, kuru ienākumi procentuāli tik strauji nekritās. Tādējādi pensionāru mājsaimniecību izdevumu apjoms saglabājies aptuveni 2008.gada līmenī.

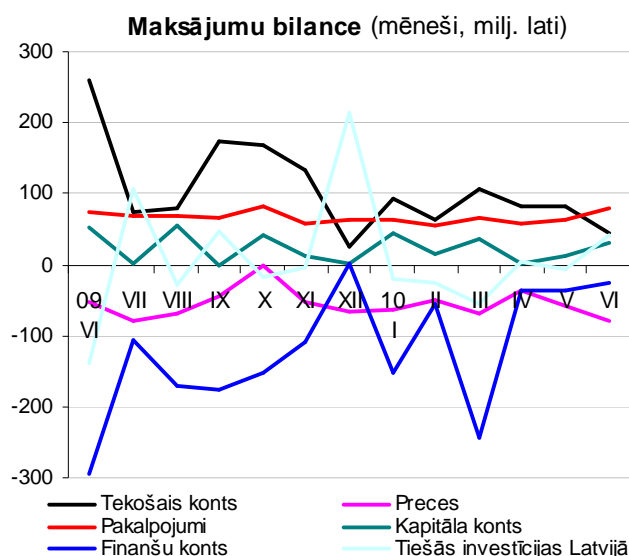
2010.gadā kopējie mājsaimniecību patēriņa izdevumi latu izteiksmē turpinās samazināšanās tendenci un būs vēl mazāki nekā pērn, atsevišķās pozīcijās

samazinājums būs cenu krituma dēļ, citās uz iegādāto preču un pakalpojumu samazinājuma rēķina. Lai arī šā gada pirmajā pusē izdevumi par mājokli vairumam Latvijas iedzīvotāju bija zemāki nekā 2009.gada attiecīgajā periodā, šie izdevumi līdz ar dabasgāzes cenas palielinājumu un tam sekojošu siltumenerģijas cenas kāpumu rudenī atkal palielinās mājsaimniecību izdevumus par mājokli. Tādējādi ar mājokli saistīto izdevumu īpatsvars kopējā izdevumu struktūrā arī šogad būs salīdzinoši liels.

Rūk maksājumu bilances pārpalikums

Maksājumu bilancē vērojamas tendences neuzrāda krasas svārstības un attīstās atbilstoši prognozēm. Kārtējo maksājumu konta (KMK) pārpalikums samazinās. Pirmajā pusgadā, salīdzinājumā ar pērnā gada pirmo pusgadu, par 199 miljoniem latu ir samazinājusies preču negatīvā bilance. Neliels kritums ir pakalpojumu bilances pārpalikumā. Tomēr pakalpojumu un preču eksports pirmajā pusgadā par 34 miljoniem latu pārsniedzis importu, kamēr vēl pērn bija iztrūkums 136 miljonu latu apmērā. Uz pusi ir samazinājies ienākumu konta pārpalikums, ko galvenokārt ietekmē investīciju uzņēmumu zaudējumu apmēru samazināšanās. Tādu pašu pārpalikumu kā pērn uzrāda kārtējo pārvedumu konts, kas ataino dažādu Eiropas fondu un maksājumu plūsmu. Turpmāk KMK pārpalikums pamazām turpinās kristies. Pakāpeniski pazudīs investīciju uzņēmumu zaudējumu pozitīvais devums KMK pārpalikumā, kas tomēr vairāk ir formāls uzlabojums un pārspilē patieso KMK pārpalikuma apmēru. Sagaidāms, ka rūpniecības aktivizācija nesīs līdzīgu importa pieaugumu un veicinās arī preču bilances pasliktināšanos. Savukārt KMK pārpalikums

turpinās dilt un, iespējams, jau nākamgad otrajā pusē varētu uzrādīt arī negatīvu lielumu.

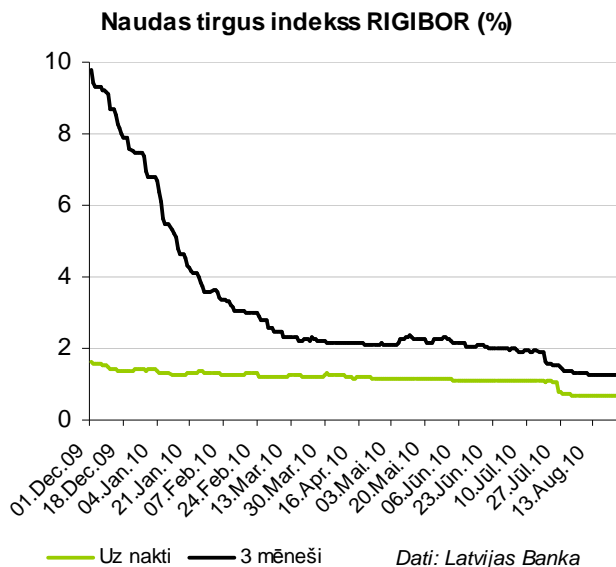
RIGIBOR rekordzems

Latvijas Bankas (LB) jūlijā pieņemtais lēmums samazināt procentu likmes komercbanku noguldījumiem LB atspoguļojas naudas tirgū ar vēl zemākām RIGIBOR likmēm.

Šogad palielinājies uzņēmumu un privātpersonu latu noguldījumu apjoms komercbankās, tādējādi komercbanku rīcībā ir arvien vairāk latu resursu. Savukārt iespējas izvietot šos latu resursus ir

ierobežotas. Piedāvājums ievērojami pārsniedz pieprasījumu, līdz ar to RIGIBOR indeksi atrodas pie vēsturiski zemākajām atzīmēm. 3 mēnešu RIGIBOR samazinājies līdz 1.25% līmenim, un, iespējams, ka tuvākajā laikā sagaidīsim vēl jaunus RIGIBOR rekordus. 3 mēnešu RIGIBOR šobrīd atrodas aptuveni 0.36 procentpunktu virs attiecīgās EURIBOR likmes.

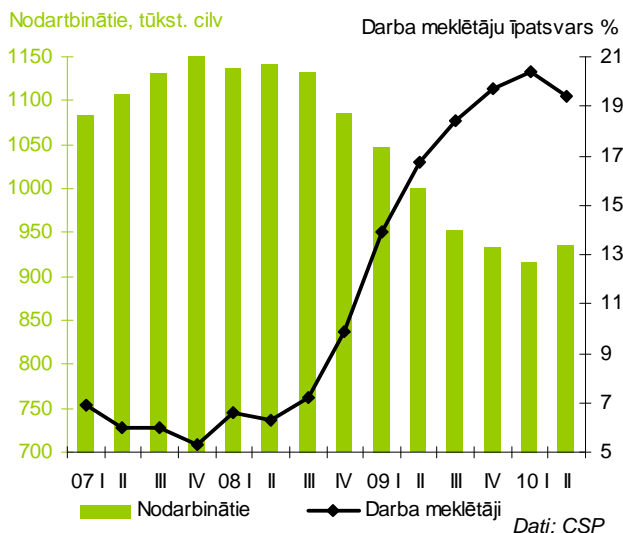
Vēsturiski šī starpība tomēr bijusi būtiski lielāka, un nākotnē tā atkal varētu palielināties. Rudenī RIGIBOR likmes varētu ietekmēt Saeimas vēlēšanu rezultāti un 2011.gada budžeta konsolidācijas pasākumu radīta ažiotaža. Tomēr, ja šajā ziņā nebūs milzīgu pārsteigumu, būtiskas RIGIBOR izmaiņas nav gaidāmas un RIGIBOR varētu tikai mazliet attālināties no sasniegtajiem vēsturiski zemākajiem līmeņiem.

Bezdarbs aktuālākā ekonomikas problēma

Kā liecina CSP jaunākie apsekojuma rezultāti, šā gada 2.ceturksnī Latvijā bija 225.8 tūkstoši darba meklētāju jeb 19.4% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem. Ceturkšņa laikā bezdarba līmenis ir krities par vienu procentpunktu, tomēr ir par 2.7 procentpunktiem lielāks nekā pērnā gada otrajā ceturksnī.

rādītāja virzienā. Jauni rekordi, visticamāk, sasniegti netiks. Tomēr strauji uzlabojumi arī nav gaidāmi, izmaiņas bezdarba rādītājos sekos ekonomikā vērojamajai tendencei ar noteiktu laika nobīdi. Respektīvi, augstāko punktu bezdarba līmenis sasniedza tieši šā gada pirmajā ceturksnī (20.4%), kad ekonomikā lielākais kritums jau bija aiz muguras un sāka iezīmēties pozitīvās tendences.

Nodarbinātība un bezdarbs

Ekonomiskās aktivitātes pieaugums, kas atspoguļojas nozaru rādītājos salīdzinājumā ar iepriekšējo periodu ir ļāvis bezdarba līmenim nedaudz nokristies. Liela loma ir sezonas darbiem, kuriem beidzoties, bezdarba līmenis varētu nedaudz pakāpties pirmā ceturkšņa

Kā rāda statistika, strauji audzis to darba meklētāju loks, kas ilgstoši ir bez darba. To skaits, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, palielinājies gandrīz divas reizes jeb par 45.6 tūkstošiem. Turklāt saglabājas liels darba meklētāju skaits ar darba pieredzi. Visticamāk šie bezdarbnieki ir to nozaru darbinieki, kas piedzīvojušas vislielāko kritumu un tuvākajā laikā tik daudz strādājošos atpakaļ uzņemt nespēs. Daļa šādu darba meklētāju nāk arī no publiskā sektora. Tādēļ liela loma būs nodarbinātības politikai jeb valsts aktīvai rīcībai piedāvājot pārkvalifikācijas iespējas un bezdarbnieku spējai rast savu prasmju pielietojumu citā profesijā, kā arī pieņemt jaunus nosacījumus darba tirgū.

Jāatzīmē, ka stabilizējas ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju skaits. Tas, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, ir palielinājies par 4.1%. No šīs grupas kā potenciālos darba meklētājus var uzskatīt 44.1 tūkstoti iedzīvotāju, kas ir zaudējuši cerības atrast darbu vai arī nezina, kur un kā to meklēt. Tas ir

resurss ar kuru ir iespējams rēķināties un uzrunāt, pirms runāt par imigrācijas nepieciešamību. Salīdzinot ar 2009.gada 2.ceturksni, cilvēku skaits, kas zaudējuši cerības atrast darbu, ir palielinājies vien par nepilnu tūkstoti.

Patlaban iezīmējas pretrunīgas tendences un sagaidāms, ka tuvākajos gados būs vērojama paradoksāla situācija. Nostiprinoties ekonomiskajai izaugsmei, kas varētu rādīt noturīgāku veikumu jau nākamgad, priekšplānā izvirzīsies tieši bezdarba

jautājums. Neskatoties uz to, ka ekonomika uzrādīs pieaugumu, bezdarba līmenis saglabāsies augsts, forumos tiks diskutēts par došanos emigrācijā, bet darba devēji intervijās sūkstīsies par darbinieku trūkumu. Tas saglabās savu aktualitāti vēl vairākus gadus uz priekšu, bet radušās situācijas risinājums būs meklējams izglītības sistēmas reformās jeb tās spēju sagatavot iedzīvotājus atbilstoši ekonomikas vajadzībām.

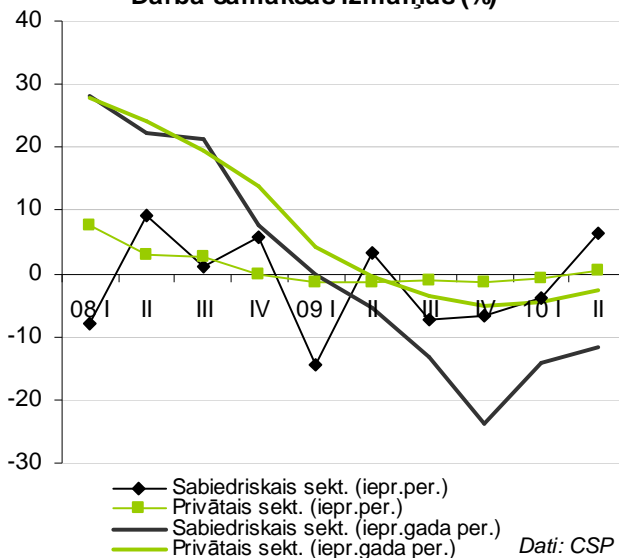
Darba samaksa stabilizējas

2010.gada otrajā ceturksnī vidējā bruto darba samaksa, salīdzinājumā ar pirmo ceturksni, palielinājusies par 2.9%. To ietekmēja galvenokārt bruto algu pārmaiņas sabiedriskajā sektorā, tajā skaitā gan neregulāro piemaksu izmaksa, gan arī darba algu kāpums, piemēram, izglītības nozarē. Sabiedriskajā sektorā otrajā ceturksnī darba samaksa augusi par vidēji 6.4%, savukārt privātajā sektorā uzrādās vien 0.6% pieaugums. Gada griezumā bruto algas gan joprojām ir mīnusus – otrajā ceturksnī kritums par 6.3%, salīdzinot ar 2009.gada atbilstošo periodu. Turklāt sabiedriskajā sektorā tas joprojām ir izteiktāks, jo darba samaksas fonda korekcija vairāk notikusi uz algu samazināšanas rēķina (-11.5%) pretstatā 2.7% kritumam privātajā sektorā, kur darba samaksas fonda mazināšana tika veikta uz darbinieku skaita samazināšanas rēķina. Bruto darba samaksas krituma temps gada izteiksmē kļūst arvien mazāks un atsevišķās nozarēs, piemēram, lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, ieguves rūpniecībā un ar energoapgādi saistītās nozarēs pat vērojams neliels bruto samaksas pieaugums. Tas tikai apliecina, ka pat augsta bezdarba apstākļos atrast kvalificētu darbaspēku par piedāvāto samaksu nebūt nav viegli un šādā gadījumā grūti runāt par atalgojuma samazināšanu. Līdz šim Latvijas uzņēmēji uzlabojuši savu konkurētspēju pateicoties darba spēka izmaksu samazinājumam, tomēr konkurētspējas uzlabošanas pasākumu turpināšana uz darbaspēku izmaksu rēķina faktiski vairs nav iespējama un tālāki konkurētspējas uzlabošanas pasākumi veicami uz produktivitātes kāpināšanas rēķina.

Darba samaksas procentuālais kritums gada izteiksmē nākamajā ceturksnī būs vēl mazāks, iespējams, ka

privātajā sektorā gada pēdējā ceturksnī jau uzrādīsies bruto darba algas pieaugums. Protams, būs vērojama atšķirīga algu dinamika dažādos tautsaimniecības sektoros. Labāk veiksies uz eksportu vērstajās nozarēs.

Darba samaksas izmaiņas (%)

Jāatzīmē, ka neto darba samaksa 2010.gada sākumā veiktā iedzīvotāju ienākuma nodokļa palielināšanas un neapliekamā minimuma summas samazināšanas dēļ uzrāda lielāku kritumu (-11%), tādējādi iedzīvotāju reālie ienākumi kritušies straujāk nekā bruto samaksa un tuvākajos ceturkšņos neto darba samaksa joprojām būs mīnūsā. Neto darba samaksa varētu palielināties 2011.gadā, kad būs vērojams jau bruto darba samaksas neliels kāpums, kā arī iespējamās neapliekamā minimuma apjoma izmaiņas, kas labvēlīgi ietekmētu neto darba samaksas dinamiku.

Baltijas valstu makroekonomiskie rādītāji

	Latvija LV	Lietuva LT	Igaunija EE	Periods
Iedzīvotāji (milj.)	2.25	3.33	1.34	2010 I
IKP pieaugums (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	-3.0	1.3	3.5	IV-VI
IKP faktiskajās cenās (milj. EUR)	4076	6047	3230	I-III
Inflācija (gada, %)	-0.6	1.9	2.9	VII
Maksājumu bilances kārtējo maksājumu konta saldo (milj. EUR)	375	12.7	12.2	I-III
Maksājumu bilances kārtējo maksājumu konta saldo (% pret IKP)	9.2	0.2	0.4	I-III
Perioda laikā saņemtās tiešās ārvalstu investīcijas (milj. EUR)	-142	-12	240	I-III
Uzkrātās tiešās ārvalstu investīcijas (milj. EUR)	8232	9692	11813	III
Uzkrātās tiešās ārvalstu investīcijas uz 1 iedzīvotāju (EUR)	3659	2911	8816	III
Ārējās tirdzniecības bilance (milj. EUR)	-638	-816	-390	I-VI
Ārējās tirdzniecības bilance (% pret IKP)	-7.9	-6.8	-6.1	I-III
Preču eksports (milj. EUR)	2940	7666	3818	I-VI
Preču eksporta izmaiņas (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	22.9	24.2	22.2	I-VI
Preču imports (milj. EUR)	3577	6850	4208	I-VI
Preču importa izmaiņas (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	8.3	23.7	19.7	I-VI
Rūpniecības produkcijas izlaide (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	9.8	0.8	20.7	LV; LT I-VI EE VI
Mazumtirdzniecības apgrozījums (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	-7.7	-11.8	-1.0	LV; LT I-VII EE VII
Komercbanku aktīvi (milj. EUR)	30174	25673	20017	VII
Vidēji svērtās gada likmes ilgtermiņa noguldījumiem nacionālajās valūtās (%)	5.1	3.2	2.2	VII
Vidēji svērtās gada likmes ilgtermiņa kredītiem nacionālajās valūtās (%)	13.6	12.9	11.9	VII
Vidējā bruto darba alga (EUR)	634	596	822	VI-VI
Vidējās bruto darba algas pieaugums (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	-6.3	-5.4	1.2	VI-VI
Oficiāli reģistrētais bezdarba līmenis (%)	15.3	15.3	11.7	VII
Darba meklētāju īpatsvars (%)	19.4	18.3	18.6	IV-VI
Vispārējās valdības parāds (% pret IKP)	36.1	29.3	7.2	2009
<i>Standard & Poor's</i> kredītreitings	BB	BBB	A-	

* Provizorisksie dati. Baltijas valstu centrālo banku, nacionālo statistikas pārvalžu, SEB bankas dati.

© SEB banka 2010

Šis dokuments ir informatīva rakstura izdevums un nesatur ieteikumus. Izdevumā izmantota par ticamiem uzskatītu avotu informācija, taču izdevuma autori neatbild par šo avotu sniegtajiem viedokļiem un faktu atbilstību īstenībai. Pārpublicēšanas gadījumā atsauce obligāta.

